

ПЕРША ЗИМОВА ЗУСТРІЧ СТЕРВ'ЯТНИКА (*NEOPHRON PERCNOPTERUS*) У ЦЕНТРАЛЬНІЙ УКРАЇНІ

В.М. Грищенко, Є.Д. Яблоновська-Грищенко

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ННЦ «Інститут біології та медицини», Канівський природний заповідник;
вул. Шевченка, 108, м. Канів, 19000, Черкаська обл., Україна
National Taras Shevchenko University of Kyiv, Institute of Biology and Medicine, Kaniv Nature Reserve; Shevchenko str. 108, Kaniv, 19000, Ukraine
✉ В.М. Грищенко (V.N. Grishchenko), e-mail: aetos.ua@gmail.com

First winter record of the Egyptian Vulture (*Neophron percnopterus*) in Central Ukraine. - V.N. Grishchenko, E.D. Yablonovska-Grishchenko. - *Berkut*. 26 (1). 2017. - An immature (4y) bird was observed over southern outskirts of Kaniv (49° 44' N, 31° 30' E) on 11.01.2017. This vagrancy can be related to unusual cold weather in South Europe in the first ten-day of January. [Ukrainian].

Key words: fauna, wintering, vagrant, cold weather.

Залітний птах 4-річного віку спостерігався над південною околицею м. Канів (49° 44' N, 31° 30' E) Черкаської області 11.01.2017 р. Ця зустріч може бути пов'язана з незвичайно холодною погодою на півдні Європи в першій декаді січня.

Ключові слова: фауна, зимівля, заліт, холодна погода.

У ХХ ст. стерв'ятник (*Neophron percnopterus*) гніздився на території України – у Криму та на Поділлі в долині Дністра. Протягом останніх десятиліть реєструвалися вже тільки залітні птахи. Найближчі до України місця гніздування знаходяться на півдні Європи, в Малій Азії, на Кавказі (Зубаровський, 1977; Бескаравайний та ін., 2009). Вид занесений до Червоної книги України.

11.01.2017 р. ми спостерігали стерв'ятника над південною околицею Канева (49° 44' N, 31° 30' E). Він пролетів із-за Дніпра на південний захід над нагірною частиною Канівського заповідника. Судячи по забарвленню оперення, це був птах 4-річного віку (визначення за: Forsman, 2003; Génsbøl, Thiede, 2005; Beaman, Madge, 2010).

Зальоти стерв'ятників відмічалися в різних регіонах України і в різні сезони – з березня до листопада (Гавриленко, 1929; Пономаренко, 2001; Кныш и др., 2005; Архипов, 2011 та ін.). Кримську популяцію більшість дослідників ХІХ ст. вважали осілою, хоч у ХХ ст. підтвердженнь цього виявлено не було (Зубаровський, 1977; Костин, 1983). Відома єдина зустріч поза межами міграційного періоду: 19.12.1927 р. два птахи біля Алушти годувалися на трупі дельфіна (Даль, 1929). Ю.В. Костин (1983) припускав, що характер перебування стерв'ятника змінювався в залежності від загальної його чисельності та трофічних умов року. Зокрема, в сезон 1854/1855 рр. під час Кримської війни в місцях скупчення трупів трималися цілі зграї цих птахів разом із сипами (*Gyps fulvus*). Таким чином, наше спостереження – це перша знахідка стерв'ятника в Україні в зимовий період поза межами Криму і єдина зимова зустріч у країні протягом останніх 90 років.

Основні місця зимівлі стерв'ятників із Європи та Південно-Західної Азії знаходяться в Африці на південь від Сахари. Проте частина птахів залишається зимувати на півдні Європи, зокрема на Балканах (Forsman, 2003; Génsbøl, Thiede, 2005). 5.01.2008 р. стерв'ятник спостерігався на нижньому Дністрі над Тирасполем (Тищенко и др., 2012).

Причиною цього зимового зальоту могла бути незвичайно холодна погода, яка встановилася на півдні Європи в першій декаді січня 2017 р. – сильні морози та снігопади охопили великі території. Снігом засипало грецькі

пляжі, замерзли річки в Іспанії та Італії і навіть фонтани в Римі.* Найсильніші морози почалися 3.01 і тривали близько 7 днів. Відхилення середньодобової температури від норми місцями досягало 20–25 °С. У Стамбулі випало 40 см снігу.** В Україні в цей час також пройшли сильні снігопади на південному заході.*** У центральних же областях значного снігового покриву не було. Стерв'ятники, які залишилися зимувати на півдні Європи, були змушені шукати більш сприятливі для перебування місця в інших регіонах, що й могло привести побаченого нами птаха аж на Черкащину.

ЛІТЕРАТУРА

- Архипов А.М. (2011): Авифаунистические находки в окрестностях Курчуганского лимана. - *Беркут*. 20 (1-2): 1-2.
- Бескаравайний М.М., Клестов М.Л., Костин С.Ю., Осипова М.О., Цвеллих О.М. (2009): Стерв'ятник. - Червона книга України. Тваринний світ. К.: Глобалконсалтинг. 433.
- Гавриленко Н.И. (1929): Птицы Полтавщины. Полтава. 1-133.
- Даль С.К. (1929): Наблюдения над зимней орнитофауной в восточной части Южного берега Крыма. - *Зап. Крым. об-ва естествоиспытателей*. 11: 151-157.
- Зубаровський В.М. (1977): Фауна України. Т. 5. Птахи. Вип. 2. Хижі птахи. К.: Наукова думка. 1-332.
- Кныш Н.П., Бугаев И.А., Пархоменко В.В., Кураш И.И. (2005): Залеты стервятника на северо-восток Украины. - *Беркут*. 14 (2): 270-271.
- Костин Ю.В. (1983): Птицы Крыма. М.: Наука. 1-240.
- Пономаренко А.Л. (2001): О залете стервятника на территорию Днепропетровской области. - *Вестн. зоол.* 35 (5): 96.
- Тищенко А.А., Аптеков А.А., Медведенко Д.В., Романович Н.А. (2012): Соколообразные и совы Красной книги Приднестровской Молдавской республики. - *Хищные птицы в динамической среде третьего тысячелетия: состояние и перспективы*. Тр. VI Междунар. конфер. по соколообразным и совам Северной Евразии. г. Кривой Рог, 27–30 сентября 2012 г. Кривой Рог. 585-594.
- Beaman M., Madge S. (2010): *The Handbook of Bird Identification for Europe and the Western Palearctic*. London: Christopher Helm. 1-868.
- Forsman D. (2003): *The Raptors of Europe and the Middle East. A Handbook of Field Identification*. London: Christopher Helm. 1-589.
- Génsbøl B., Thiede W. (2005): *Greifvögel*. 4. Auflage. München: BLV. 1-415.

* <http://uk.businessinsider.com/snow-europe-pictures-2017-1/>

** [https://ru.wikipedia.org/wiki/Аномальные_морозы_в_Европе_\(январь_2017\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Аномальные_морозы_в_Европе_(январь_2017))

*** https://geocenter.info/new/obzor-pogody-v-evrope-za-janvar-2017-g_